

5. Психологічний словник /Авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергеєнкова / За ред. Н. А. Побірченко. Київ : Науковий світ, 2007. 27 с.
6. Психологічний словник / За ред. В. І. Войтка. Київ,1982.
7. Шапар В. Б. Сучасний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с.
8. Lozova O., Lytvynenko O. Semantic Indicators of Personal Orientation in the Narratives of Adolescents with Deprivation of Verbal. URL: Development <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2021-30-1-114-138>

Макаренко Н.Г.

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ЗАГРОЗИ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ З РФ: НА ПРИКЛАДІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Драматична практика обстоювання суверенності України свідчить, що ефективність дій та поведінка охоронців державного кордону значною мірою залежить як від політичних рішень і дій верховної влади, так і від низки об'єктивних та суб'єктивних чинників. Прикордонники змушені виконувати професійні завдання в умовах загрози з боку сепаратистів і потенційних правопорушників, недостатньої або невизначеної інформації, дефіциту часу та високої відповідальності за результати служби.

Центром наукових досліджень професійного вигорання в Україні (керівник, професор С. Д. Максименко) визначено, що вказане вигорання є «реакція, яка виникає внаслідок довготривалих професійних стресів середньої інтенсивності» й водночас підсумком третьої стадії перебігу стресового процесу, для якої характерний стійкий і не контрольований рівень збудження [1].

Професійне вигорання є динамічним процесом, котрий виникає та відбувається відповідно до дії механізму розвитку стресу й характеризується наявністю всіх його трьох фаз процесного перебігу: 1)

нервові (тривожні) напруження, що виникає внаслідок хронічної несприятливої психоемоційної атмосфери, нестабільної, загостреної обстановки, підвищеної відповідальності, ускладнень у взаємодії особи з оточенням; 2) резистенції (опору), що виявляється в тому, що людина намагається більш-менш успішно відгородити себе від неприємних вражень, зовнішніх впливів; 3) виснаження – збідніння її психічних ресурсів, зниження психоемоційного тону, що виникає внаслідок того, що опір виявився неефективним. Відповідно кожна фаза має окремі ознаки або симптоми, що сигналізують про розвиток та наростання професійного вигорання [2, с. 36-37].

На сучасному етапі на персонал ДПС України під час охорони кордону додатково несприятливо впливають брутальна інформаційна війна РФ, інформація про розташування військ РФ біля кордонів України не тільки по кордону РФ, а й по кордону з Білоруссю, фізіологічні, біохімічні, соціально-психологічні та інші екстремальні чи руйнівні чинники, які стимулюють виникнення на рівні особистості різних негативних психічних станів. Тому діяльність прикордонників часто має підвищене психологічне навантаження, наповнена стресом та дистресом, сильними психоемоційними переживаннями і внутрішнім дискомфортом. Звідси виникає небезпека виникнення в них ознак професійного вигорання як інтегрального показника їхнього особистісного неблагополуччя.

У сучасній психології професійне вигорання витлумачується як процес поступової втрати емоційної, когнітивної і фізичної енергії, як виникнення відчуття виснаження, особистої відстороненості та зниження задоволеності виконанням роботи. В умовах військової служби, а особливо по захисту кордонів України від загрози повномасштабної війни з РФ, яка може початися із провокацій на кордоні та прикордонних територіях, особливо важливим є виявлення осіб з ознаками професійного вигорання та профілактика цього негативного явища.

Так у монографії Харуліна О.М. «Психологія професійного вигорання військовослужбовців» описана структурно-функціональна модель психологічної профілактики професійного вигорання персоналу ДПС України, елементами якої є: а) моніторинг організаційного потенціалу суб'єктів управлінської діяльності, що дає змогу виявити у працівників прикордонного відомства наявність професійного вигорання та ризиків, що його викликають; б) впровадження комплексу загальних організаційних заходів, що призначені для цілеспрямованого попередження у військовиків указанного вигорання; в) впровадження комплексу спеціальних заходів, що призначені для спрямованого формування в них особистої здатності протистояти професійному вигоранню [2, с.13].

Проведення Хайрулінін О.М. комплексного експериментального дослідження посприяло виявленню: 1) показників поширеності серед прикордонного персоналу професійного вигорання; 2) чинників професійного повсякдення прикордонників, які спроможні негативно впливати на їхній психологічний стан та ініціювати назване вигорання у посадових осіб; 3) результативності пропонованого інструментарію психологічної профілактики особистого вигорання військовослужбовців ДПС України.

Впровадження одержаних результатів у роботі з персоналом (насамперед військових відомств і служб), який задіяний до здійснення екстремальних видів діяльності можливе за такими напрямками: – психологічне узмістовлення оперативно-службової діяльності персоналу органів та підрозділів правоохоронного профілю; – психопрофілактична робота з персоналом (психологічне забезпечення правопорядку та дисципліни, запобігання виникненню професійної деформації, психогігієна умов діяльності); – психологічна оптимізація роботи з кадрами у системі ДПС України: професійна орієнтація і навчання кандидатів для

проходження військової служби за контрактом, професійно-психологічний відбір та психологічний супровід управлінської діяльності керівного складу (підрозділів); – професійно-психологічна підготовка персоналу ДПС України до відповідального та ефективного виконання повсякденних оперативно-службових завдань; – психологічна просвіта та консультативна допомога прикордонному персоналу з питань, не пов'язаних з професійною діяльністю [2, с.13].

Список використаних джерел

1. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: тендерні аспекти: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. – К. : Міленіум, 2004. – 264 с
2. Хайрулін О.М Психологія професійного вигорання військовослужбовців:[монографія] / О. М. Хайрулін; за наук. ред. А.В. Фурмана. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 220 с

Новікова Ж.М.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ СУЧАСНОЮ МОЛОДДЮ В СИТУАЦІЯХ МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ

ВСТУП. Сучасні умови життя, ускладнення процесу навчання, збільшення об'єму навчальної інформації висувають нові вимоги до учнів та студентів. Особливо актуальним стає проблема прийняття рішень, як одного з факторів ефективного навчання. Прийняття неефективних рішень, використання стратегій уникання, відкладання прийняття рішень, або не вчасне втілення їх в життя, не тільки знижує показники у навчанні, а також призводить до невпевненості, зниженню самооцінки, цілеспрямованості,